

KIVÄÄRIKALIIPERISTEN ASEIDEN MELUTASON SÄÄNTELY

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus turvaa Suomen ampu-maratojen toiminnan ja edistää uusien ampumaratojen perustamista ottaen huomioon alueellisen tarpeen ja arvioiden mahdolliset lainsäädäntötarpeet huomioiden keskeisten maanpuolustus-, reserviläis-, ampumaurheilu-, ja metsästysjärjestöjen sekä viranomaisten tarpeet.

Ympäristöministeriön vastauksessa sisäministeriön pyyntöön kommentoida ampu-maratoja koskevaa hallitusohjelmakirjausta (VN/28938/2023-YM-4) ympäristöministeriö toteaa, että valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista 53/1997 on teknisesti vanhentunut, johtuen muun muassa sovellettavista mittasuureista ja todentamiseen käytettävien mittalaitteiden kehityksestä.

Tähän muistioon on koottu taustaa kiväärikaliperisten aseiden melun rajoittamista, melun tunnusarvojen laatimista sekä ampumaratamelun sääntelyn uudistamista selvittävän työryhmän asettamista varten.

Taustaa

Yleistä

Melu aiheuttaa ympäristön pilaantumista vaikuttaen kielteisesti ihmisen terveyteen, ympäristön viihtyisyyteen, maankäyttöön ja rakentamiseen, asumisen laatuun sekä reaaliomaisuuden tai asuinympäristön arvoon tai arvostukseen. Suurin yksittäinen melun aiheuttaja on liikenne. Osa meluvaikutuksista aiheutuu ampumaratojen toiminnasta.

Kiväärikaliperisten aseiden melu muodostuu suupamauksen, lentoäänen ja iskemän aiheuttamista äänistä. Ampumatoiminta tapahtuu pääosin ulkona ja ampumaratojen sijainnin suunnittelulla voidaan vaikuttaa haittavaikutusten syntymiseen.

Aseiden melupäästöön voidaan vaikuttaa vain osin esimerkiksi luotiaseissa äänen-vaimenninta käyttämällä. Tavallisimmin melua vaimennetaan meluntorjuntarakenteilla. Haittavaikutusten vähentämiseen pyritään toiminnan ja käyttöaikojen suunnit-

telulla perustuen ympäristölupamääräyksiin. Meluvaikutus aiheutuu pääosin päiväaikana.

Ympäristönsuojelulaki (527/2014) ja –asetus (713/2014)

Ympäristönsuojelulain 6 §:n mukaan ympäristön pilaantumista aiheuttavan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (*selvilläölovelvollisuus*).

Ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava lupa ja 3 momentin mukaan se koskee muun muassa toimintaa, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusä.

Ympäristönsuojelulain Taulukon 2 kohta 14 a) mukaan ulkona sijaitsevilla ampumaradalla on oltava ympäristölupa, jos radalla on tarkoitettu ammuttavaksi yli 10 000 laukausta vuodessa tai haulikkoammuntaa.

Ympäristöluvan myöntämisen edellytyksistä on säädetty ympäristönsuojelulain 49 §:ssä seuraavasti:

49 §

Luvan myöntämisen edellytykset

Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

- 1) terveyshaittaa;
- 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa;
- 3) 16—18 §:ssä kiellettyä seurausta;
- 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella;
- 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusä;
- 6) olennaista heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaiden kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaisia tarkoitettuja luontaiselinkeinoja kolttalaueella.

Ympäristönsuojelulaissa on säädetty ääniympäristön laadusta 142 §:ssä seuraavasti:

142 §
Ääniympäristön laatu

Kaikessa toiminnassa on tavoiteltava sellaista ääniympäristön laatua, jossa vaarallista tai haitallista ääntä (melu) ei esiinny terveyshaittaa tai merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa aiheuttavassa määrin.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään 1 momentissa tarkoitetun ääniympäristön laadun turvaamiseksi ympäristölaatuvaatimukset ja -tavoitteet. Vaatimukset ja tavoitteet voivat olla erilaisia eri melulähdetyypeille ja eri alueille ja ne voidaan kohdistaa vain määrättyihin ajanjaksoihin.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)

Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaan alueidenkäytön suunnittelun tavoitteena on edistää mm. turvallisen, terveellisen ja viihtyisän elin- ja toimintaympäristön luomista. Alueidenkäytössä, perustuen kaavojen sisältövaatimuksiin, on ehkäistävä melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja ei tule sijoittaa melualueille tai melua tuottavia toimintoja melulle alttiiden kohteiden läheisyyteen varmistamatta riittävää meluntorjuntaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Maakuntakaavan ratkaisut tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa, jolle maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti ohjeena, sekä erityislainsäädännön mukaisessa menettelyssä. Alueella harjoitettavan toiminnan ympäristölliset edellytykset ratkaistaan ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä. Kaavan on maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan perustuttava tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset.

Maankäyttö- ja rakennuslain 117 §:n 2 momentin mukaan rakennuksen tulee sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla täyttää muun muassa terveyden ja meluntorjunnan vaatimukset. Maankäyttö- ja rakennuslain 117 f §:ssä säädetään rakennuksen olennaisista meluntorjuntaa ja ääniolosuhteita koskevista teknisistä vaatimuksista. Ympäristöministeriön asetuksessa rakennuksen ääniympäristöstä 796/2017 säädetään rakennusten sekä rakennusten piha- ja oleskelualueiden meluntorjunnasta ja ääniolosuhteista.

Lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain 136 §:n mukaan rakennusluvan edellytyksenä on, että mahdollinen maakuntakaavasta johtuva lain 33 §:n 1 momentin mukainen eh-

dollinen rakentamisrajoitus otetaan huomioon. Jos rakennusluvan saaminen evätään maakuntakaavasta johtuvasta syystä ja luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle kohtuutonta haittaa, lupa on myönnettävä, ellei aluetta lunasteta tai haitasta suoriteta kohtuullista korvausta.

Terveydensuojelulaki 763/1994

Terveydensuojelulain nojalla annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa 545/2015 säädetään asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista. Asetuksessa on säädetty asuntojen tai muiden oleskelutilojen melun toimenpiderajat.

Meluntorjuntalaki (382/1987)

Valtioneuvosto on meluntorjuntalain 9 §:n nojalla antanut päätöksen yleisistä melutason ohjearvoista (993/1992) ja ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista (53/1997).

Ympäristönsuojelulainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (113/2000) 3 §:n nojalla edellä mainitut valtioneuvoston päätökset ovat meluntorjuntalain kumoamisesta huolimatta voimassa, kunnes ympäristönsuojelulain nojalla toisin määrätään.

Valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista 53/1997

Ampumaratojen ympäristömelulle on säädetty ohjearvot valtioneuvoston päätöksellä 53/1997. Ohjearvot on annettu A- ja I-painotettuina enimmäisäänitasoina L_{Amax} . Päätöstä sovellettaessa on otettava huomioon ampumaratatoiminnan luonne, kuten ampuma-ajat, laukausmäärät ja ampumalajit, sekä alueen todellinen tai suunniteltu käyttö ja merkitys. Melun arvioinnin ja toimenpiteiden suunnittelun lähtökohtana ovat luotettavat ja riittävän laajat meluselvitykset sekä tieto ratakohtaisista laukausmääristä.

Ampumaratoja käytetään siviiliratojen osalta yleensä iltaisin ja viikonloppuisin ja Puolustusvoimien osalta pääasiassa vain päiväaikaan. Puolustusvoimien ampumaratatoiminnasta aiheutuva melu syntyy pääosin alueilla, jotka on kaavoissa osoitettu puolustustarkoituksiin.

Ampumaratamelun hallinta jaetaan meluntorjuntaan ja haittavaikutusten vähentämiseen. Meluntorjunta jaetaan yleisesti melupäästön pienentämiseen, leviämisen estämiseen ja kohteen suojaamiseen. Ampumaratamelun tapauksessa kohteen suojaamista ei käytetä torjuntakeinona. Tavallisimmin melua vaimennetaan melusteillä ja muilla meluntorjuntarakenteilla. Haittavaikutusten vähentämiseen pyritään toiminnan ja käyttöaikojen suunnittelulla.

Ampumaratameluohjeistus

Ampumaratojen melun haittavaikutusten vähentämiseksi on annettu muun muassa seuraavat suositukset ja ohjeet:

- Ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinta. Paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT). Suomen ympäristö 4|2014.
- Jokitulppo, J, Lahti, T & Markula, T. 2007. Ampumamelun arviointi. Kirjallisuusselvitys. Suomen ympäristö 39/2007. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Ympäristöministeriö. 2012. Ampumaratojen ympäristölupa. Opas toiminnanharjoittajille sekä lupa- ja valvontaviranomaisille. AMPY-työryhmä. Suomen ympäristö 23/2012. Helsinki.
- Ympäristöministeriö. 1999. Ampumaratamelun mittaaminen. Ympäristöopas 61, Ympäristöministeriö, Helsinki 1999.

Ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvojen 53/1997 uudistaminen

Valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista 53/1997 on teknisesti vanhentunut, johtuen muun muassa sovellettavista mittasuureista ($L_{A_{max}}$) ja todentamiseen käytettävien mittalaitteiden kehityksestä.

Asetuksen uudistaminen ei lähtökohtaisesti muuttaisi tarvetta rajoittaa ampumamelun haittavaikutuksia, perustuen joko riittävään etäisyyteen ampumaradan ja melulle alttiiden kohteiden välillä tai tekniseen meluntorjuntaan. Haittavaikutuksia kuvaavien mittasuureiden uudistaminen perustuu lähtökohtaisesti vaikutustutkimuksiin nojautuviin melulähdekohtaisiin annos-vastesuhteisiin. Melusääntelyn uudistamisella voidaan vaikuttaa kaavoitukseen kaavan sisältövaikutusten kautta. Koska ohjearvot määrittävät maankäytöllisesti tarvittavien suoja-alueiden laajuuden, tulee ne perustella huolella. Ohjeistus ampumaratojen teknisestä meluntorjunnasta on käytettävissä ja sitä on sovellettu eri hankkeissa. Asetuksen uudistaminen voisi edistää hallitusohjelman tavoitetta lupa-menettelyä koskevien vaikutusten osalta.

Ehdotetaan, että ympäristöministeriö asettaa työryhmän valmistelemaan kivääricaliiperisten aseiden melutason sääntelyn uudistamista.

Työryhmän tehtävät, kokoonpano ja toimeksiannon määräaika on kuvattu asettamispäätöksessä.